

ПРОФЕСОР Д-Р ИК. Н. СТОЯДИН САВОВ НА 70 ГОДИНИ

Роден е на 3 септември 1931 г. в будно и трудолюбиво селско семейство в Трънска община. След завършване на гимназиалното си образование прегръща професията на своя баща - строителен работник. През 1950 г. е приет за студент по политическа икономия във ВИИ "К. Маркс" - София. В едноименната катедра на института завършва докторантура под научното ръководство на чл.-кор. проф. Тодор Владигеров, някогашен асистент на известният немски представител на историческата школа Вернер Зомбарт. Докторската си дисертация "Икономически и социални последици на автоматизацията при капитализма" разработва под ръководството на проф. Чавдар Беязов. И двамата му научни ръководители оставят дълбока следа у проф. Савов не само със своите задълбочени знания, но и с аристократичното си възпитание.

През 1960 г. е избран за редовен асистент на акад. Жак Натан, който през 1968 г. в рецензията си за проф. Савов относно участието му в конкурса за доцент по политическа икономия на капитализма отбелязва: "Уважаеми колеги, трябва да бъдем с чувство на голямо удовлетворение, че из средите на нашите възпитаници се издигна и оформи един способен, бих казал, талантлив научен работник, с блестящи способности да излага във френски стил най-сложни проблеми на теоретическата политическа икономия... В лицето на Стоядин Савов нашата катедра намери рядка находка... За радост на всички ни той издига името на катедрата и на науката, която преподава."

През 1966-1967 г. като асистент проф. Савов специализира в Неапол - Италия, в Института за икономическо развитие (Istituto di Studi per lo Sviluppo Economico). Специализирал е и (като доцент) в Академията за обществени науки - Москва.

За професор по политическа икономия на капитализма е избран през 1974 г., а четири години по-късно защитава дисертация на тема "Монопол и конкуренция" и получава научната степен доктор на икономическите науки. В рецензията за нея научният ръководител на първата му дисертация (тогава наричана кандидатска) проф. Чавдар Беязов отбелязва като научен принос изводите на дисертанта: "Масовото обновяване на основния капитал вече не е разположено през низходящата фаза на цикъла, в резултат на което предпоставки за интензивна концентрация се генерират и през периодите на подъем... Освен банките в положение на финансиращи организации застават и големи промишлени тръстове и концерни, които изпълняват банкерски функции не само по отношение на собствени, но и на чужди предприятия, което създава условия за по-висши форми на капиталово преплитане... Монополистичната конкуренция не предполага алтернативност на монопола и конкуренцията. Поради това цените не могат да бъдат обяснени нито само с монопола, нито само с конкуренцията. Те са резултат от съчетаването на монопола и конкуренцията, от тяхното взаимно преплитане. Възникват предпоставки за съгласувана ценова политика между монополите. Самото ценообразуване приема целеви характер."

Според рецензента "особено място в дисертацията заема главата за промените във функционалния механизъм на капиталистическата икономика. Формулирането на този проблем само по себе си представлява научен принос, а изложението като цяло е нещо ново в икономическата литература. Авторът търси отговор на въпроса дали измененията в капиталистическото производство, в

организацията и движението на монополистичния капитал и в развитието на държавното регулиране са настъпили промени, които да изменят и функционалния механизъм на системата."

Проф. Савов многократно е изнасял лекции и доклади в университети, научни институти и на международни форуми в СССР, Унгария, Полша, Испания, Канада, Великобритания, Нигерия, Куба, Индия, Сирия, Египет, Либия. Бил е зам.-директор на Института по международни отношения и социалистическа интеграция. Четири години е ръководил българското участие на междуакадемичната проблемна комисия на социалистическите държави по изучаване на развиващите се страни. Работил е и в Института за съвременни социални теории. Бил е ръководител на катедра "Политическа икономия" във ВИИ "К.Маркс", зам.-ректор и ректор на ВИИ "К. Маркс".

Научните му трудове - монографии, студии, статии, рецензии и учебници, са в областта на политическата икономия на капитализма. По-значимите монографични изследвания са: "Нови явления в съвременния капитализъм" (1968); "Социалната политика на съвременния капитализъм" (1971); "Монопол и конкуренция" (1976); "Капиталистическите държави и развиващите се страни - проблеми и диалози" (1981); "Икономически растеж и структурна политика" (1989 - в съавторство); "Икономикс на прехода" (1999). Автор и отговорен редактор на учебници по политическа икономия на капитализма, съставител на авторизиран курс "Теория на пазарното стопанство" в три тома (първо издание 1992), "Макроикономика" - VI издание (1999), "Микроикономика" - V издание (1999), "Световна икономика" - V издание (2001). През 2000 г. трудът му "Икономикс на прехода" е номиниран от издателство "Сиела" с първа награда за икономическа литература.

С подчертано уважение се отнася към творчеството на колосите в икономическата теория, което личи особено ясно в университетските му учебници. Своята максима "ако от икономическата теория извадите 40 - 50 имена, от нея няма да остане нищо", под различна форма внушава на своите студенти, аспиранти и асистенти. Негово кредо е: "Икономиксът не само дава знания, той прави хората по-добри, защото науката за пазара е и наука за демокрация и социална справедливост." Проф. Савов има 45-годишен академичен и 27 години "професорски" стаж. "Университетският преподавател, обича да казва той, трябва да подготви свои следовници, които да го заместят." И той посрещна своя юбилей с пето преработено и допълнено издание на учебника си "Световна икономика" (в съавторство), както това направи по повод на 65-тия си рожден ден с курса по "Микроикономика".

На научния симпозиум, организиран от катедра "Икономикс" на 10.10.2001 г. по повод на 70-годишния му юбилей беше удостоен с почетния знак на Университета за национално и световно стопанство. В поздравителния адрес ректорът на университета проф. Камен Миркович отбеляза: "Уважаеми проф. Савов, благодарим Ви за дългогодишната научно-преподавателска дейност в Икономическия университет, за всеотдайността, уменията и ерудицията, посветени от Вас за развитието на икономическата наука, на катедра "Икономикс" и специалност "Макроикономика", за Вашите изключителни заслуги като ректор при изграждането и утвърждаването на престижа на нашия университет. На студенти от много поколения Вие предадохте притежаваните от Вас неутолима

жажда за нови знания и творчество, непрестанен стремеж към усъвършенстване, висок човешки и научен морал. Безспорният Ви авторитет на преподавател и изследовател с голям творчески потенциал изведе по пътя на научното творчество много млади научни работници."

Подобни слова на признателност към проф. Савов съдържат поздравителните адреси и на ректора на Икономическият университет - Варна, директора на Икономическия институт на БАН, ректорите на СА " Д. А. Ценов" - Свищов и на Бургаския свободен университет, в поздравителния адрес на който е записано: "С дълбоко уважение Ви поздравявам за авторитетното и достойно място, което заема Вашата дългогодишна научноизследователска, учебно-преподавателска и ръководна дейност в академичната история на България. Неоченим е Вашият принос в утвърждаването и развитието на Бизнес-факултета на Бургаския свободен университет."

Емоционално-трогателни поздравления към юбиляра отправиха и мнозина негови студенти, а сега колеги - професори, доценти, асистенти и аспиранти от свое име.

В отговор на отправените приветствия проф. Савов развълнувано заяви, че от казаното по негов адрес приема безрезервно само онова, което се отнася до неговата биография, защото както от историята, така и от биографията не могат да се късат и прибавят страници. Но и едната, и другата могат да се интерпретират от различен ъгъл на зрението. "Ако приемем, че хубавите дела, за които ми благодарите, наистина съм сътворил, само част от тях са моя заслуга. Другата са наследени от родителите, кодирани у мене собственото си трудолюбие, пренесени от средата, в която съм се развивал като професионалист, от търпението и уважението на моята съпруга, синове снахи и внуци, с които и сега ме заобикалят. Особено голям принос има средата, в която попаднах още в началото на професионалната си кариера - катедрата "Политическа икономия", сега "Икономикс". Първите години на професионалното израстване имат значението на първите седем години за възпитанието. Още от това време имам удоволствието да работя непосредствено със студентите от специалност "Политическа икономия", сега "Макроикономика", от която мнозина станаха мои аспиранти и асистенти.

Университетския преподавател има това предимство, че може да се учи от студентската аудитория. Не крия, притежавам това умение и не му изневерявам. Преподавателската работа предполага не само много четене но и "говорене". Но за да умееш да "говориш", трябва да можеш и да слушаш." И той припомни епизоди от наученото в семинарите, в които са се учили мнозина, "станали по-късно ректори, професори, министри. Не защото той им е бил асистент, а някогашният им асистент, сега е уважаван професор, а и защото е имал студенти, станали ректори, професори и министри".

Сред институциите, допринесли за професионалното му развитие, проф. Савов нареди издателствата на научните му трудове и редакциите на списанията, с които е сътрудничил и продължава да сътрудничи – днес той е и зам.-главен редактор на сп. "Икономическа мисъл".